

معماری روستایی قدیمی فرانسه

نویسنده:

دکتر حمیدرضا عامری سیاهویی

انتشارات کاوش پرداز

۱۳۸۸

سرشناسه: عامری سیاهویی، حمیدرضا، ۱۳۳۵-
عنوان و نام پدیدآور: معماری روستایی قدیمی فرانسه / حمیدرضا عامری سیاهویی.
مشخصات نشر: تهران: کاوش پرداز، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری: ۳۲۲ ص: مصور
شابک: ۷۵۰۰۰ ریال ۸۱-۵-۲۶۶۵-۹۶۴-۹۷۸ ISBN

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابخانه
موضوع: معماری روستایی - فرانسه
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ م ۶ / ۷۲۲۶ NA
رده‌بندی دیویی: ۷۲۸۰.۹۴۴
شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۱۸۵۰۵

کاوش پرداز

• معماری روستایی قدیمی فرانسه

- نویسنده: دکتر حمیدرضا عامری سیاهویی
- ویراستار: محسن نیک‌بخت
- مدیر تولید: مهدی مرتضوی تبریزی
- حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: لیلا طیبی
- لیتوگرافی: طراوت
- چاپ: روشنا
- شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
- نوبت چاپ: اول، تهران، زمستان ۱۳۸۸
- ناشر: کاوش پرداز
- قیمت: ۷۵/۰۰۰ ریال

• شابک: ۵-۸۱-۲۶۶۵-۹۶۴-۹۷۸

بخش کتاب ویستا

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، بن بست نیک‌پور، پلاک ۷ واحد ۲
تلفن: ۶۶۴۸۳۹۵۷ - ۶۶۴۹۹۵۹۱
پست الکترونیک: vista1386@gmail.com

بخش کتاب ویستا

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار.....
۱۱	مقدمه
۱۵	آلزاس
۱۶	دشت آلزاس.....
۲۰	ویسامبورگ.....
۲۲	بخش وُژ در استان آلزاس.....
۲۴	سوندگو.....
۲۷	سرزمین بل فور.....
۳۰	ویشویل.....
۳۵	آنژو.....
۳۷	سوموروا.....
۳۹	آسیاب‌ها.....
۴۴	لیون و مُوژ.....
۴۹	وال و بوژوا.....
۵۷	منطقه آرتوا
۵۸	منطقه پون تیو

۵۹	 منطقه تِرُنُوا
۶۰	 کیوترخانه‌ها
۶۴	 آرتوا
۷۱	 بروتاین
۷۲	 کورنوای
۷۵	 تِرِگور و لِنون
۷۷	 بَسَن دُورِن
۷۸	 خانه‌های چوپانی در ماره دو دُل
۸۰	 چاه‌های وانته
۸۳	 وانته
۸۷	 گراندد بری یر
۸۹	 منطقه رِتر
۹۳	 شامپاین
۹۴	 کُت
۹۶	 بری شامپو نواز
۱۰۰	 بخش بایر شامپاین
۱۰۲	 پورسیان
۱۰۳	 شامپاین آردوئر
۱۰۸	 آرگنون
۱۱۲	 بخش مرطوب ایالت شامپاین
۱۱۳	 بادنماها

۱۱۷	 بریونوا و آرسوزه
۱۱۹	 منطقه اُت
۱۱۹	 تونه روا و لانگون
۱۲۵	 فلاندر
۱۲۶	 آرایش آجرها
۱۲۹	 فلاندر ماری تیم
۱۳۰	 لیلوا و تورنزی
۱۳۷	 کامبرزی
۱۳۹	 منطقه هنو
۱۴۵	 ایل دو فرانس
۱۴۷	 بری و گاتینه
۱۴۹	 وِکسن فرانسه
۱۵۵	 پابریزی و مولتین
۱۵۹	 وَلووا، سَواسنه و لئون
۱۶۳	 لُورِن
۱۶۴	 آرگون
۱۶۷	 درهای با شکوه
۱۶۷	 باروآ
۱۶۹	 پلاتو (فلات) لُورِن
۱۸۰	 اولین سنگ‌ها
۱۸۳	 ستوا

۱۸۵	لورن ووزین.....
۱۸۷	منطقه اتان.....
۱۸۹	بلیس گو، نیدگو.....
۱۹۳	مین.....
۱۹۴	وال دۇ لوآرا.....
۱۹۵	بلی نوآ.....
۱۹۷	شامپاین و شارنی.....
۱۹۹	پرش.....
۲۰۵	سائوسنوا، فرتوا.....
۲۰۶	مین سفلی.....
۲۱۱	نورماندی.....
۲۱۲	منطقه کُو.....
۲۲۱	منطقه بری، بووژی.....
۲۲۳	رُوموا.....
۲۲۷	وِکسن نورماند.....
۲۲۷	لیوون.....
۲۲۹	منطقه اژ.....
۲۳۴	نوبورگ.....
۲۳۶	منطقه اوش.....
۲۳۷	دشت سن آندره، فلات مادری.....
۲۳۸	منطقه بیلاقی کان.....

۲۴۱		هيه مُوا سه اُوآ
۲۴۲		به سن ، بُوکاژ
۲۴۵		کورلُوا ، کُوتانش
۲۴۹		اورلان
۲۵۰		سُولون
۲۵۶		واندوموا
۲۵۷		گاتينه و پویی زه
۲۶۰		بُوس
۲۶۹		پیکاردی
۲۷۱		ویمو
۲۷۵		پونتیو
۲۸۲		بولونوا
۲۸۶		آمینوا
۲۹۶		ورماندوا
۲۹۸		لائونه
۳۰۵		تورین
۳۰۷		وال دو لُوار و شامپین
۳۰۹		برن پلاتو (فلات) و سنت - مور
۳۱۰		ورُن
۳۱۱		گاتین
۳۱۶		جنوب غربی

۳۱۷	 اکیتین
۳۱۹	 پوآتوشرانت
۳۲۱	 لیموزَن
۳۲۲	 جنوب شرقی
۳۲۳	 رُن آلپ
۳۲۵	 استان پرووانس
۳۲۷	 لاندوک روسیون
۳۲۹	 اصطلاحات
۳۴۱	 منابع

پیشگفتار

سال‌ها پیش، زمانی که دانشجوی رشته معماری دانشکده هنرهای زیبا در پاریس بودم (UPA6)، از طریق یکی از استادان به نام «اروه فیلیپتی»^۱ که درس معماری روستایی را تدریس می‌کرد، با بافت معماری روستایی آشنا شدم. در ضمن خودم نیز روستازاده هستم و از همان ابتدا در صدد بودم که روزی بتوانم کتابی تحت عنوان «معماری روستایی» ارائه دهم.

این اثر که حاصل سال‌ها عمر و تجربه می‌باشد، در سایه تلاش و کوشش بی‌وقفه و از طریق مسافرت‌های فراوان به کشورهای مختلف (خصوصاً مسافرت‌های تخصصی و تجربی درون کشور فرانسه به منظور تهیه عکس‌ها و پژوهش) فراهم آمده و اکنون به عنوان یک تألیف تقدیم شما دانشجویان و پژوهشگران عزیز می‌گردد. امید است این اثر بتواند در جهت تحقق اهداف مقدس و مهم آموزش و پژوهش، شمر ثمر قرار گرفته و در نتیجه، ساختمان‌هایی با اصول فنی و بر پایه ارزش‌های دینی و فرهنگی بنیان‌نهد و معماری بومی برای روستاییان عزیز را علمی‌تر، آسان‌تر و استوارتر سازد.

جا دارد از همه دوستان، خصوصاً خانواده Amac که در روستای Boncé در شهرستان Orléans زندگی می‌کنند و نیز از همسر و فرزندانم که با بردباری خود زمینه‌ساز انجام این کار شدند، و جناب آقای سید مهدی مرتضوی تبریزی مدیر فنی و تولید انتشارات کاوش‌پرداز و همه کسانی که به عناوین مختلف یاری نموده‌اند قدردانی کنم.

دکتر حمیدرضا عامری سیاهویی

تقسیمات جغرافیایی کشور فرانسه ۱

۱. فرانسه دارای
- ۲۲ استان و ۱۰۰
- شهرستان، و
- جمعیتی برابر
- با ۶۰۱۸۶۱۸۴
- نفر با وسعتی
- معادل ۵۴۹۰۰۰
- کیلومتر مربع
- می باشد.

نباید ادعا کرد که همه چیز را در مورد خانه‌های روستایی فرانسه می‌توان در قالب یک جلد کتاب بیان کرد، حتی اگر تنها محدود به استان‌های شمالی «لوار» باشد. وجود تنوع در شیوه و سبک معماری در روستاهای فرانسه یا به عبارت دیگر، معماری روستایی فرانسه، از جاذبه خاصی برای همه برخوردار است به گونه‌ای که آنها از این تنوع و سبک معماری احساس آرامش و لذت می‌کنند. از نظر فیزیکی، فضای موجود و نماها و شکل طراحی شده و همچنین نوع مصالح به کار رفته در سازه‌های آن و همچنین وجود عناصر خاص در محوطه‌سازی، تزیینات و نمادها و مهندسی و سازماندهی فضاها و ایجاد پوشش گیاهی و استفاده از رنگ‌های مختلف، چشم هر بیننده‌ای را نوازش می‌دهد و این همه، از مشخصات بارز این معماری است.

اشتباهات گونه‌شناسی سنتی، از آنجائش می‌شود که مردم، معماری یک منطقه را تبدیل به شکل‌هایی ساده می‌کردند؛ در حالی که حتی در تاریخ جمعیت‌ها، مراکزی که از آنها بهره‌برداری می‌شده و روابطی که با مناطق همسایه یا دوردست داشتند و پایه زندگی آنان بود، در اصل، گنگ و مبهم بوده و نمودهای متعدد، متغیر و در حال تکامل داشته و بسته به شرایط موجود، دانش فنی و زندگی فرهنگی مردمی که این خانه‌ها را می‌ساختند و در آنها زندگی می‌کردند فرق می‌کرد.

در هر صورت، امتناع از یک گونه‌شناسی دقیق یا تقریبی، مانع از تحسین هویت مناطق مسکونی نمی‌شود: مناطق متعددی که سرزمین‌های باستانی فرانسه را تشکیل می‌دهند و حتی بیشتر اوقات، مرزهای رسمی کشور را می‌ساختند، در حقیقت دارای ویژگی‌های مسکونی خاص خود بوده که گاه بی‌همتا است. وقتی از کنار این روستاها یکی پس از دیگری می‌گذریم، شگفت‌زده خواهیم شد. اگر این شانس را داشته باشیم که به این خانه‌های روستایی، به تناسبات باور نکردنی میان قلمرو تاریخی و حوزه توسعه یک معماری خاص، به مصالح ساخت، به جزئیات تکنیکی و یا ساختمان‌های خاص توجه کنیم، حتی پیش از آنکه بدانیم در حال گذشتن از یک «مرز» هستیم، دشوار می‌توان

ظاهر عناصر جدید را در یک منطقه مسکونی از بافت سنتی آن منطقه تشخیص داد. وجود مرز بین روستاهای کوچک، با اینکه به چشم ما غریب می آید و کاملاً مصنوعی به نظر می رسد، اما بی هیچ ابهامی در روح روستاها هنوز زنده است. این مسأله، در چشم انداز کارهای روزانه، چنان دقیق است که کشاورزان می توانند حدود آنرا دنبال کنند. آن سوی کانال آب، پس از درختان، در پایین تپه، روستای دیگری شروع می شود. این شناخت شهودی یا اکتسابی، به خوبی این استمرار را نشان می دهد. فارغ از تقسیمات حکومتی، ویژگی های نخستین این روستاها از پیشینه ای کهن سرچشمه می گیرد که ناشی از میراث تقسیمات روستایی **گالو-رومان** هاست.

صدها روستای دیگر وجود دارد که به همین ترتیب، سرزمین فرانسه را تقسیم بندی می کنند؛ و اگر برخی از آنها در طول تاریخ حتی نام خود را از دست داده اند، بیشتر آنها به ایجاد پس زمینه ای از کشمکش میان روستاها منجر شد که به مقایسه های حسودانه و بازی های تمسخرآمیز مردم روستاهای گوناگون نسبت به یکدیگر انجامید؛ آنگاه فعالیت های انسانی و نیازهای زندگی، یک بار دیگر بر پایه امکانات محیط طبیعی، همه آن مرزها و تقسیم بندی ها را بازسازی کرده و بدینسان بافتی شگفت آور از پیچیدگی را پدید آورد، بی آنکه هیچ منطق ظاهری در آن دیده شود. در یک جا، پافشاری محلی بر یک روش ساخت، منسوخ شده و در جای دیگر با موفقیت در یک دوره خاص از نوآوری فنی یا زیباشناختی همراه شده است؛ موفقیتی که در آغاز محصول کار یک شخص و یا یک گروه کوچک بوده است؛ یعنی همان که جبرگرایی جغرافیایی نامیده می شود.

اما جبرگرایی جغرافیایی که مدت های طولانی مورد پذیرش بود، اکنون بسیار ناتوان تر از آن است که بتواند تمام تنوع فرم های معماری منطقه ای را توضیح دهد، زیرا اغلب توسط امور اجتماعی، قانونی، فرهنگی و یا مذهبی نقض گردیده است. این دیدگاه که معماری روستایی را ایستا تصور کنیم، اشتباه است؛ این، یعنی سلب توانایی سازگاری و نبوغ خلاق از جامعه روستایی؛ در حالی که در هر دوره تاریخی که جامعه روستایی اقامتگاه های خود را می سازد، همیشه به طور ناقص، تجربیات دوره گذشته خود را پاک می کند.

چنین مسابلی در تفسیر مسکن روستایی سنتی، موجب ناهماهنگی های پیوسته در سیاست حفاظت از این مکان ها می شود؛ در مکان هایی که در ساخت خانه از برخی فرم های باستانی تقلید شده است، نسبت به ساختمان های

دیگر برجسته‌تر است و در نتیجه نه تنها نمی‌تواند مشکلات ناشی از چشم‌اندازها را بهبود بخشد، بلکه بیش از آن، مشکلات ناشی از نوآوری‌های معماری در محیط روستایی را افزایش می‌دهد. هنوز این مسأله حقیقت دارد که وجود خانه‌های روستایی کشور فرانسه تهدید می‌شوند. هر روز تعداد بی‌شماری از بین می‌روند و یا به صورت ترمیم‌ناپذیری تغییر شکل می‌دهند.

تصمیم به حفاظت از مجموعه‌ها، ما را به خود جلب می‌کند، اما جلوگیری از افتادن به ورطه موزه‌داری و تحسین زیبایی در قالب زندگی ایده‌آل، دو امر متضاد به نظر می‌آید. بنابراین، راه حل باید از درون دنیای روستایی بیرون بیاید، زیرا اگر این ضایعات جبران‌ناپذیر همواره ادامه یابد، در نهایت، امکان انتخاب را از روستا می‌گیرد. جامعه روستایی با حذف فرهنگ سنتی‌اش و بدون توجه به عناصر بسیار پویایش، هر چه بیشتر و بیشتر در روش ساخت مسکن برای زندگی به رونویسی از مقررات و کلیشه‌هایی رومی آورد که در شهرها و به کمک رسانه‌های گروهی تحمیل می‌شود.

مطالعات و تحقیقات میدانی متعدد و زیادی با مشارکت و همکاری کشاورزان در مورد مسکن آنها و نحوه ساخت و شکل‌گیری آن انجام شده است. نتیجه این مطالعات و این مشارکت‌ها، نشان می‌دهد که فرهنگ شهرنشینی، تاثیر زیادی در شکل‌گیری خانه‌های روستایی نداشته، و روستاییان همچنان سعی در حفظ ارزش‌های سنتی خانه‌های خود دارند.

گرچه امکان ساخت و ابداع خانه‌های مدرن وجود دارد، اما کشاورزان و روستاییان سعی دارند که تعامل مثبتی میان استفاده از وسایل و تکنیک مدرن امروز و اصالت خانه‌های محلی خود برقرار نمایند. به عبارت دیگر، آنها مایلند که با استفاده از وسایل و شیوه‌های مدرن معماری امروزی، اصالت و ارزش سنتی خانه‌های خود را نیز حفظ کنند.